

ЯНКА МАЎР

Біяграфія

Нарадзіўся ў сям'і выхадца з Беларусі (які ў гэтым горадзе Ліепая апынуўся ў пошуках працы). Яго бацька быў адстаўным салдатам, паходзіў з безземельных беларускіх сялян, працаваў сталяром. Да ваеннай службы ён насіў прозвішча Ільін, а прозвішча Фёдараў з'явілася ў выніку памылкі армейскага пісара, які запісаў Міхаіла Фёдаравіча — Міхаілам Фёдаравым. Бацька рана памёр, і маленькі Іван разам з маці пераехаў на яе радзіму — у вёску Лебянішкі(руск.) бел. (былой Ковенскай губерні).

Яны жылі ў беднасці, і толькі дзякуючы намаганням маці, якая ў што бы то ні стала марыла даць адукацыю сыну, у 1895 годзе ён скончыў пачатковую школу, а ў 1899 — Ковенскае рамеснае вучылішча.

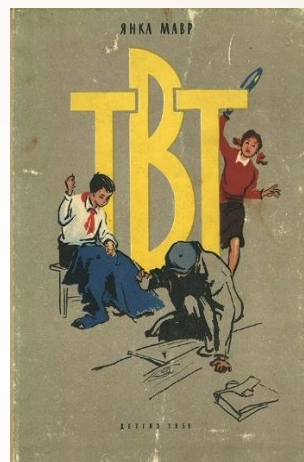
Пасля вучылішча ён паступіў у Панявежскую настаўніцкую семінарыю. У канцы 1902 яго выключылі з апошняга, выпускнога класа — за вальнадумства і «за сумневы ў рэлігіі». Тым не менш, у 1903 годзе ён усё ж атрымаў пасведчанне настаўніка пачатковай школы, здаўшы экстэрнам экзамены за семінарскі курс.

Пасля навучання ў настаўніцкай семінарыі Фёдараў пачаў працаваць у школе пад Панявежам у мястэчку Наўямесціс(руск.) бел., а потым яго перавялі ў вёску Бытча на Барысаўшчыне. У 1906 годзе ён прыняў удзел у нелегальным педагагічным з'ездзе, які адбыўся на Мікалаеўшчыне. У гэтым жа з'ездзе прыняў удзел і будучы класік беларускай літаратуры Якуб Колас. У «Працоўным спісе», які захаваўся ў архіве пісьменніка, адзначаны вынік гэтай падзеі для яго ўдзельніка: «1906. VIII. Звольнены са службы і аддадзены пад суд... Разам з Якубам Коласам і іншымі актыўнымі ўдзельнікамі быў аддадзены пад суд, пазбаўлены права выкладаць у школе і ўзяты пад нагляд паліцыі. У 1909 годзе ўступіў у царкоўны шлюб. Пераехаў у в. Турэц.

Толькі ў 1911 І. Фёдараў уладкаваўся выкладчыкам геаграфіі і гісторыі ў Мінскую прыватную гандлёвую школу.

Творчасць

Дэбютаваў у 1923 у як фельетаніст ў газеце “Советская Белоруссия” і ленынградскім часопісе “Бегемот”. У 1925 годзе ў часопісе “Беларускі піянер” надрукаваў першую навукова-фантастычную аповесць на беларускай мове “Чалавек ідзе”, якая паклала пачатак фантастычнаму і прыгодніцкаму жанрам у беларускай літаратуры. Аповесць надрукаваў пад псеўданімам “Янка Маўр”. “Янка” – гэта беларускі аналаг імя “Іван”. Як паказвала даследчыца творчасці Янкі Маўра беларуская літаратуразнаўца Эсфір Гурэвіч, пісьменнік, захаваўшы сваё сапраўднае імя ў першай частцы псеўданіма, недвухсэнсоўна паказваў на тое, што ён – сын беларускай зямлі. Значэнне псеўданіма “Маўр” шырока адкрыецца ў яго наступных аповесцях: “У краіне райскай птушкі” (1926), “Сын вады” (1927), у якіх ён паказаў сябе як абаронца правоў каланіяльных і залежных народаў, са спагадай ставіўся да карэнных народаў Паўночна-Заходняй Афрыкі.

Сваю першую аповесць “Чалавек ідзе” Фёдараў напісаў ва ўзросце 44 гадоў, будучы выкладчыкам 25-й мінскай чыгуначнай школы. Аўтар кніг аповесцей, апавяданняў “Чалавек ідзе” (1927), “У краіне райскай птушкі” (1928, 1983), “Сын вады” (1928), “Палескія рабінзоны” (1930, аповесць экранізавана ў 1935), “Слёзы Тубі” (1930), “Аповесць будучых дзён” (1932), “ТВТ” (1934), “Вакол свету” (1947), “Шлях з цемры” (1948), “Апавяданні” (1951), “Аповесці і апавяданні” (выбранае, 1954), “Фантамабіль прафесара Цылякоўскага” (часопіс “Маладосць”, 1954—1955), “Аповесці і апавяданні” (1969), апавядання “Цётка Эмілія” (1954), байкі “Пекла” (1929), рамана “Амок” (1930). Янка Маўр быў вядомым эсперантыстам. Эсперанта ён пачаў вывучаць яшчэ ў 1904 годзе. У 1926 годзе ён вёў перадачу для эсперантыстаў на беларускім радыё.

РАЗДЗЕЛ ПЕРШЫ,

пра тое, як Ніна падрала панчоху, як бацька паляцеў дагары нагамі і як Толя круціўся па вуліцы.

Толя куляй ускочыў у хату, нібы за ім гналіся сабакі.

— Што з табою? — спалохалася маці.

— Аніводнай тройкі няма! — крыкнуў ён і хуценька пачаў поркацца ў сваіх кнігах.

Маці з жахам пляснула рукамі.

— Аніводнай?! Сораму ў цябе няма!..

— Во! — урачыста сказаў Толя і паказаў матцы паперку.

Маці сумна глянула ў яе, але хутка твар яе пасвятлеў, і яна радасна сказала:

— Ды тут, здаецца, усё добра, а ты палохаеш.

— Чаму палохаю? — здзівіўся Толя. — Паглядзі: ніводнай тройкі!

Сапраўды, у ведамасці вучня 5-га класа Анатоля Бяспалава ніводнай тройкі не было відаць, а ўсё чацвёркі і нават адна пяцёрка. Матцы зрабілася зусім лёгка на сэрцы.

— А я падумала: калі ўжо і тройкі няма, то справы, мусіць, зусім дрэнныя, ад цябе ўсяго можна чакаць, — сказала яна ласкавым голасам.

Толя з гонарам усміхаўся, нібы зрабіў які подзвіг.

— Пакуль што толькі адна пяцёрка, — сказаў ён, — а потым будзе болей.

Расчуленая маці хацела была абняць сына, але той крутнуўся і паскакаў да свайго акна.

— А тата як будзе рады! — казалі маці. — Вось каб яшчэ і ў Ніны ўсё было добра! Не ведаеш, як у яе?

— Хоць і не так, як у мяне, але двоек няма.

— Ну, вось і добра! Усё добра, — радасна мітусілася маці. — А чаму ж яе няма?

— Ідзе недзе ззаду.

Толя схапіў кнігу і заняў сваю звычайную пазіцыю ля акна. Уласна кажучы, гэтую пазіцыю лепш было назваць незвычайнай, бо Толя сядзеў, задраўшы ногі на падаконнік, і пры гэтым карыстаўся не ўсімі чатырма ножкамі крэсла, а толькі дзвюма заднімі.

Ён увесь час гойдаўся на гэтых ножках, а часта нават стараўся ўтрымацца на іх, не дакранаючыся нагамі да падаконніка. Што і казаць, практыкаванне было досыць рызыкаўнае, бо ў кожны момант Толя мог бразнуцца патыліцай на падлогу так, што надоўга выйшаў бы са строю. Але ж затое яно было і вельмі цікавым для Толі. Ён вылічыў, што такім чынам ён мог ужо пратрымацца паўтары секунды, а ў далейшым спадзяваўся дасягнуць і якога-небудзь рэкорда.

Ды гэта яшчэ не ўсё. Была яшчэ спакуса пратрымацца на адной ножцы. Гэтая штука была куды больш складаная. Тут ужо не толькі нельга было здымаць сваіх ног з падаконніка, але трэба было яшчэ трымацца за яго рукамі. І ўсё ж Толя спадзяваўся, што калі-небудзь, хай сабе праз гадоў дзесяць ці сорок, ён здолее пратрымацца некалькі секунд не толькі без рук, але нават і без ног.

Аднак крэсла, як відаць, зусім не збіралася ўдзельнічаць у сусветных рэкордах. Яно жаласна рыпала, а сядзенне ўжо вельмі выразна імкнула-

ся адлучыцца ад задніх ножак. Дзве шрубкі, што злучалі іх, зусім расхлябаліся: адна высунула сваю галаву з дзірачкі, а другая ўжо нарыхтавалася зусім выскачыць.

Але Толя на ўсё гэта не звяртаў увагі.

У калідоры стукнулі дзверы, і пачуліся павольныя, няроўныя крокі. У пакой увайшла сястра Ніна.

Падышла, кульгаючы, да канапы і апусцілася на яе са слязьмі на вачах.

— Што здарылася? — з трывогай спытала маці.

— Не магу болей! — прастагнала Ніна і пачала расшнуроўваць бацінак.

— Што такое? — падышла маці.

— Цвік усю нагу пакалоў. Учора яшчэ сяк-так цярпела, а сёння не магу...

Ніна зняла бацінак, потым панчохо.

Маці зірнула на нагу: падэшва збоку да крыві падрапана цвіком.

— Чаго ж ты маўчала?

— Гэта рабілася патрошку. А спачатку я не звяртала ўвагі.

— Памый, завяжы. І панчоха навюсенькая папсавалася, — уздыхнула маці.

Узяла бацінак, прасунула руку, доўга мацала.

— Нічога няма!

— Ён тут, збоку, — паказала Ніна.

Памацала маці ў тым месцы — і паціснула плячыма:

— Не магу знайсці аніякага цвіка!

— Дай я, — сказала тады Ніна, упэўнена прасунула руку, памацала, пашукала — і са здзіўленнем паглядзела на маці.

Няма цвіка, ды і годзе!

— Толік! — звярнулася маці да сына. — Паглядзі, што тут робіцца: цвік параніў усю нагу, а знайсці яго ніяк не можам.

— Вось дык задача! — з пагардай адказаў Толя, гойдаючыся на сваім крэсле.

— Ды ты падыдзі, паглядзі сам.

Толя неахвотна пакінуў сваё месца і, насмешліва ўхмыляючыся, падышоў да канапы. Узяў бацінак, засунуў руку, доўга поркаўся...

Насмешка ўжо знікла з яго твару.

— А што? — спыталася тады Ніна з насмешкай.

— Пачакай, тут нешта не тое, — збянтэжана буркнуў Толя. — Пакажы нагу.

Паглядзеў: нага сапраўды падрапана цвіком.

Тады Толя прылажыў падэшву бацінка да падэшвы нагі, каб дакладна вызначыць месца, дзе павінен быў быць цвік.

— Бач, які ён хітры! — заўважыла маці, задаволеная кемлівасцю сына.

Але Ніна раптам адсунула нагу і пакацілася са смеху.

— Ты чаго заходзішся? — сярдзіта крыкнуў Толя. — Трымай нагу!

— Ды гэтак жа выходзіць наадварот! — праз смех сказала Ніна.

— Сапраўды, наадварот выходзіць! — засмяялася і маці, на гэты раз задаволеная кемлівасцю дачкі.

— Нічога смешнага тут няма, — сурова сказаў Толя. — Я і сам гэта ведаю. Я толькі спачатку захацеў прымераць так. А цяпер паспрабуем іначай.

І ён паставіў бацінак побач з нагой падэшвай уніз. Потым старанна пачаў ціскаць рукой у сярэдзіне і, нарэшце, пераможна крыкнуў:

— Ёсць!

— Дзе? Як? — зацікавіліся маці і Ніна. — Якім жа чынам ён мог нацерці да крыві, калі яго самога так цяжка намацаць?

Да Толі адразу вярнуўся ўвесь яго гонар. З важным і аўтарытэтным выглядам ён растлумачыў:

— Ускраек усцілкі адлупіўся і загнуўся, як спружына, і цвік высоўваецца толькі тады, калі моцна паціснуць. А вы гэтага не здагадаліся зрабіць.

Паспрабавалі маці і Ніна — сапраўды, так яно і ёсць.

— Трэ было б неяк паправіць, загнуць цвік, ці што, — сказала маці. — Можа, ты, Толік, паправіў бы?

— Шавецкай справе я не вучыўся, — адказаў Толя.

— Няўжо ж такая хітрая штука — загнуць цвік?

— Гледзячы дзе і які. З малатком да гэтага цвіка не даярэшся, не прыстукнеш яго. А ў шаўца ёсць рашпіль і ўсялякія там прылады.

Памеркавала маці і ўбачыла, што сапраўды з малатком гэтаму цвіку ніякай рады не дасі. Сядзіць ён недзе далёка і глыбока — як па ім стукнеш?

— Тады прыйдзеца аднесці да шаўца, — уздыхнула яна. — Вазьмі, Толя, ды занясі.

— А чаму ж не яна сама? — агрызнуўся той. — Усё я ды я.

— Ды ў яе ж, бачыш, якая справа!

— А хіба яна ляжа ў пасцелю і не будзе хадзіць? У яе ж ёсць старыя бацінкі.

— Ну добра, добра, я сама занясу! — умяшалася Ніна. — Не трэба яго ласкі!

— Тым лепей, — згадзілася маці. — Пакуль бацька прыйдзе абедаць, ты і вернешся.

Ніна сабралася і пайшла.

А Толя вярнуўся на сваё месца і зноў узяўся за чытанне, або, лепш сказаць, за практыкаванне на ножках крэсла.

...Ніна выйшла на вуліцу, прайшла адзін квартал і спынілася ля дзвярэй, над якімі была шыльда: «Майстэрня абутку саюза гарбароў».

Увайшла, сунулася са сваім бацінкам, але ёй сказалі:

— Мы толькі шыем новы абутак, а ў рамонт не бяром. Для гэтага ёсць асобныя рамонтныя майстэрні.

Выйшла Ніна — і не ведае, куды ісці. Хацела была вярнуцца назад, спытацца, ды не адважылася. Пастаяла, падумала і павольна пайшла па вуліцы, разглядаючы шыльды.

Прайшла адну вуліцу, другую — ніякай рамонтнай майстэрні не відаць. Пачала прыглядацца, да каго можна было б звярнуцца з запытаннем, і ніяк не магла адважыцца: той надта важны і сур'ёзны чалавек, той надта заклапочаны, у таго выгляд вельмі суровы. А калі, нарэшце, звярнулася да адной добрай жанчыны, дык тая лагодна адказала:

— Не ведаю, дзетка!

Доўга бадзялася Ніна, пакуль натрапіла, нарэшце, на другую майстэрню, рамонтную. З вялікай радасцю ўвайшла ў сярэдзіну.

Там працавала многа майстроў, але яшчэ больш было заказчыкаў. Ці то мала майстэрняў было ў горадзе, ці дзень такі трапіўся, але цэлая чарга іх сабралася да таго майстра, які прымаў заказы.

Вымушана была і Ніна стаць у чаргу. Стаіць і млее ад голаду. Ужо прыйшоўшы са школы, яна хацела есці і чакала абеду, а цяпер вунь колькі часу прайшло і невядома, колькі яшчэ пройдзе. А дома, мусіць, ужо абедаюць...

Але і дома справа з абедам ускладнілася.

Бацька, як заўсёды, прыйшоў дахаты спяшаючыся. У яго вечна нейкія там балансы, справаздачы, каштарысы.

Толя саскочыў з крэсла, паставіў яго ля стала, для абеду, і паказаў бацьку сваю ведамасць.

Не бачыў небарака, што тая зухаватая шрубка, якая збіралася выскачыць з крэсла, скарысталася гэты рух і вывалілася на падлогу. А другая ўжо вылезла напалову...

Бацька паглядзеў ведамасць, пагладзіў баряду і задаволена сказаў:

— Старайцеся, старайцеся, дзеткі! А дзе Ніна?

— Панесла бацінак у рамонт. Зараз прыйдзе.

— Ну, маці, давай хутчэй абедать, я спяшаюся!

Бадзёры, задаволены, падышоў ён да стала і важка апусціўся на крэсла.

І вось тут адбылося нешта такое, чаго Толя не забудзеца ўсё сваё жыццё.

Крэсла рынула, пакрывілася — і бацька паляцеў на падлогу!

Тоўсты паважны бацька, з барадой і з вусамі, такі важны і сур'ёзны — паляцеў дагары нагамі, нібы хлапчук які, неяк смешна ўзмахнуў рукамі, а правую нагу задраў так высока, што зачাপіў талерку і, нарэшце, грукнуўся на падлогу, як слон, страсянуўшы ўсю хату.

Маці закрычала немым голасам, а Толя збялеў і прырос да зямлі.

У вачах яго закружылася, бацька і стол нібы пачалі адсоўвацца ад яго і зрабіліся маленькімі.

Бацька ціха ўстаў і ўтаропіўся на Толю грознымі вачыма. Толю пачало здавацца, што настала доўгая ціхая жудасная ноч.

— Гэта ты?! — пачуўся, нарэшце, злавесны шэпт, і бацькава рука сціснула спінку скрыўленага крэсла.

Толя ўціснуў галаву ў плечы. Маці хутка кінулася да бацькі.

Той усё глядзеў на Толю, цяжка дыхаючы. Потым, расцягваючы словы, прамовіў:

— Зараз жа занясі крэсла ў майстэрню і не вяртайся назад, пакуль яно не будзе папраўлена. Марш!

Толя з палёгкай уздыхнуў, радуючыся, што ўся гэтая гісторыя скончылася для яго так шчасліва. У адзін момант накінуў куртку, падхапіў крэсла і выскачыў з пакоя з такой самай шпаркасцю, з якой нядаўна ўскочыў.

...А Ніна ў гэты час падышла ўжо да майстра і падала яму бацінак.

— Цвік трэба паправіць, колецца, — сказала яна.

Майстар узяў бацінак, зірнуў на яго адным вокам і пачаў пісаць квіток, сказаўшы:

— Прыйдзеш праз чатыры дні.

Ніна жаласна запрасілася:

— Тут толькі адзін цвік паправіць... Калі ласка, зрабіце зараз... Я ўсю нагу пакалечыла.

— Бачыш, колькі абутку нанеслі? — пахмура адказаў майстар. — Усім зараз не зробіш, трэба па чарзе.

— Мне няма ў чым хадзіць, а работы тут, відаць, мала... Я пачакаю, — прасілася Ніна.

— І невялікую работу ўсім разам не зробіш, — сказаў майстар і ўзяў абутак у наступнага заказчыка.

Ніна адышла ўбок і спынілася. Чакаць чатыры дні! Гэта ўжо занадта. Няўжо ж не згодзіцца паправіць цяпер? Не, лепш яна пачакае, пакуль усе людзі выйдуць, і тады яна зноў папросіць. І яна засталася чакаць.

Паўгадзіны, што чакала яна, здаліся ёй за дзве гадзіны, але, нарэшце, яна дачакалася, калі ўсе разышліся, і зноў падышла да майстра.

— А ты яшчэ тут? — здзівіўся той.

— Дзядзечка, калі ласка, зрабіце цяпер. Ну што вам абыходзіць? — сказала яна, ледзь не плачучы.

Дзядзька зірнуў на яе лагадней і ўзяў бацінак. Агледзеў, абмацаў яго і сказаў:

— Ну добра!

Узяў нейкую жалязяку, — не то напільнік, не то вялікі цвік, — упёрся ім у востры канец цвіка ў сярэдзіне бацінка, стукнуў па другім канцы пару разоў малатком — і аддаў Ніне бацінак.

— Гатова!

А тая стаіць, вылупіўшы вочы, нібы ўбачыла нешта незвычайнае.

— Ну, бяры, гатова ўжо! — паўтарыў майстар.

— А... колькі каштуе? — прамовіла Ніна.

— Ды ніколькі, — адказаў дзядзька і ўзяўся за другую работу.

Ніна пастаяла, пакруціла ў руках бацінак, а потым неяк мімаволі прагаварыла:

— Але ж гэта я і сама магла б зрабіць!..

Майстар усміхнуўся.

— Вядома, магла б! Кожнае дзіцяня магло б. Толькі няма ў вас гэткай звычкі. Усё чакаеце, каб хто другі зрабіў.

— Дзякую! — сказала Ніна і выйшла засаромленая.

Усю дарогу яна думала пра гэты «рамонт». Колькі клопату і бяды было праз гэты няшчасны цвік! І нагу скрывавіла, і панчошу падрала, і па вуліцы доўга бадзялася, і ў чарзе стаяла, і без абеду галадавала, і пагражала небяспека чакаць яшчэ чатыры дні, — а ўвесь ремонт цягнуўся паўхвіліны, ды яшчэ такі рамонт, які і сама яна магла б зрабіць...

...Толя ішоў па вуліцы і праклінаў крэсла, якое ён сам папсаваў.

Ножкі крэсла, як наўмысля, чаплялі кожнага сустрэчнага, і кожны сустрэчны сварыўся:

— Ты чаго гэта з такой гаргарай на тратуары таўчэшся? Ідзі на сярэдзіну вуліцы!

Сышоў на сярэдзіну вуліцы, а там трамваі, машыны, коні. Кідаецца хлопец то ў адзін, то ў другі бок. Шарахнуўся ад аўтамабіля і зачэпіў за хустку нейкую старую жанчыну. Тая закрычала, нібы трапіла пад аўтамабіль.

— Ты чаго тут хуліганіш? — крыкнуў на яго адзін суровы дзядзька. — Няма табе іншага месца?!

Крыўдна зрабілася Толю. Куды дзецца? Пабег на другі бок, а там міліцыянер:

— Ты чаго круцішся пасярод вуліцы? Пад машыну яшчэ трапіш. Ідзі на тратуар!

А на тратуары, як на тое ліха, народу процьма, і ўсе кудысьці спяшаюцца і нават без ніякіх крэслаў штурхаюць адзін аднаго.

Але ім гэта нічога не абыходзіць: скажуць адзін аднаму «выбачайце» і ідуць далей. Праз некалькі крокаў зноў сутыкнуцца, зноў скажуць «выбачайце» — і нясуцца далей. І звычайна ў такіх выпадках просіць выбачэння не той, хто штурхаў, а той, каго штурхалі.

Затое калі сустрэнуцца двое зусім далікатных людзей, тады пачынаецца доўгая кадрыль: адзін пасунецца ўбок, каб даць дарогу, і другі ў той жа бок; тады адзін хуценька назад, а другі ўжо там; потым абодва скокнуць направа, потым налева... І чым больш далікатныя будуць людзі, тым даўжэй яны танцуюць.

І сярод усіх іх трэба было праціскацца нашаму хлопцу з крэслам...

У кожным разе Толя добра зразумеў, што каму-каму, а яму з крэслам трэба быць асабліва далікатным, калі ён не хоча напароцца на новыя непрыемнасці.

Ён прыстасаваў крэсла на спіне, сядзеннем назад, каб ножкі не вытыркаліся ў бакі, і рушыў далей.

Праз некаторы час ён усё ж такі зачэпіў нейкага чалавека, але зараз жа далікатна схіліўся і сказаў:

— Выбачайце!

А ззаду ножка крэсла паднялася ўгору і... зачэпіла капялюш у адной маладой жанчыны.

Пачуўся прарэзлівы крык. Толя спалохаўся, хуценька павярнуўся і... тыркануў кагосьці з другога боку.

Нарэшце ён сам не заўважыў, як зноў апынуўся пасярод вуліцы.

Тады ён сцяміў, што можна ісці і не па тратуары, і не па вуліцы, а па раўку, што цягнецца між тратуарам і вуліцай. Схіліўшы галаву, стараючыся не павярнуць крэсла ўбок, пайшоў ён, як конь у баразне, і быў вельмі рады, што нікога не чапае.

Калі ён прыйшоў у майстэрню, дык сустрэў непрыемнасць, ад якой адразу вылецела з галавы ўся гісторыя на вуліцы.

— З такім рамонтам нам няма сэнсу важдатца! — катэгарычна абвясціў майстар.

— Чаму? — са сціснутым сэрцам спытаўся Толя.

— Калі ўсе пойдучь да нас з такім глупствам, дык нам не будзе калі сапраўднай работы рабіць!

Жах ахапіў Толю. Як жа ж цяпер вярнуцца дахаты? Бацька ж сказаў, каб і дадому не прыходзіць, пакуль крэсла не будзе папраўлена.

— Калі ласка... папраўце, — пачаў прасіцца Толя. — Можа, гэта нядоўга... Мне бацька загадаў... Папраўце...

Майстар узяў шрубку, укруціў яе ў ножку, другую шрубку падкруціў, рэшту замацаваў і аддаў крэсла.

Увесь «рамонт» цягнуўся не болей, як хвіліны дзве. Толя стаяў, глядзеў, і ў галаве яго круцілася:

«Ды гэта ж я і сам мог бы зрабіць!..»

— А колькі... каштуе? — прамовіў ён нарэшце.

— Ну, заплаці за новую шрубку, ці што, — усміхнуўся майстар.

Ідучы назад, Толя, як і сястра яго, усё думаў пра гэты рамонт.

Не толькі ў іхняй сям'і, але і сярод усіх іхніх знаёмых спрадвеку захоўваўся погляд, што кожную такую работу павінен выконваць «спец», незалежна ад таго, ці складаная яна, ці простая.

Калі трэба паправіць крэсла ці стол, напрыклад, укруціць тую ж шрубку, — дык гэта павінен рабіць толькі сталяр. Калі ж трэба прымацаваць замочок і пры гэтым укруціць такую самую шрубку, — тады трэба клікаць слесара. Шрубку ў бот павінен ужо ўкручваць шавец. Калі расхлябаецца шрубка ў насценным гадзінніку, яго павінен падкруціць майстар гадзіннікаў, а ў швейнай машыне — другі тэхнік. А каб хоць крыху пацікавіцца і прыгледзецца, то ўсе гэтыя шрубкі, пэўна, маглі б укруціць і Толя, і Ніна, і бацька, і маці.

Увечары Толя і Ніна доўга гаманілі ў кутку аб сённяшніх падзеях.

РАЗДЗЕЛ ДРУГІ,

дзе гаворыцца, як пацук ледзь не ўкусіў Андрэйку за нос, а парсючок сказаў «угу», ды яшчэ пра тое, як Андрэйка злавіў злодзея.

Аднаго разу таварышы спыталі Андрэйку, якая ў іх сям'я, і ён адказаў:

— Маці, я і парсючок.